

Οι εικόνες του τεύχους προέρχονται από την έκθεση έργων του Γιώργου Λάππα με τίτλο «Αλαφροσκιωτό βάδισμα» που πραγματοποιήθηκε στην Citronne Gallery (Πατριάρχου Ιωακείμ 19, 4ος όροφος, Κολωνάκι, Αθήνα) με επιμέλεια της Αφροδίτης Λίτς, της Τατιάνας Σπινάρη - Πολλάλη και του Γιώργου Τζητελάκη

«Ακροβάτης», 2015, μέταλλο, πλαστικό ύφασμα και ηλεκτρικές λυχνίες, 90 x 64 x 32 εκ.

Στο δρόμο

Της ΜΑΡΙΑΣ ΜΟΙΡΑ

ΜΑΡΩ ΔΟΥΚΑ, *Φελισιτά*, Εκδόσεις Πατάκη, σελ. 260

Πέντε ήρωες, παγιδευμένοι στις σιαγόνες της οικογενειακής μέγενης, μπροκάζουν τα τραύματα της παιδικής ηλικίας, τις διαψεύσεις, τις χαρές και τις λύπες του παρελθόντος βίου και τις ελπίδες του μέλλοντος. Ο πατέρας, η μάνα και τα τρία ενήλικα τέκνα τους, δύο αγόρια και ένα κορίτσι, έρμια των καταπεσμένων αντιφατικών συναισθημάτων και της ασφυκτικής κανονικότητας, αίφνης μετέωροι και αποδιοργανωμένοι ψυχικά, ταλαντεύονται ανάμεσα στην σύγχυση και στην αμφιθυμία, ανάμεσα στην αγάπη και στην απόρριψη, ανάμεσα στα "θέλω" και στα "πρέπει" της καθημερινής ρουτίνας και της αναγκαστικής συμβιωτικής συνθήκης.

Μετά από έναν από τους συνηθισμένους καυγάδες των γονιών, που είχε σαν αποτέλεσμα την κακοποίηση της μάνας και τον άγριο ξυλοδαρμό του πατέρα από τον πρωτότοκο γιο του, αυτός εγκαταλείπει το σπίτι του και τρέπεται σε φυγή, χωρίς κανείς να τον εμποδίσει ή να τον συγκρατήσει. Οδηγείται με την δικιά του θέληση μακριά από την συζυγική εστία, άστεγος στο δρόμο, από ένα αίσθημα ντροπής και αμυχανίας για τις διελίες και τις

ανεπάρκειές του, αλλά και για την ευκολία να επιτίθεται στην γυναίκα του. Και έτσι άλλοτε αυτομαστιγούμενος και άλλοτε εκδικητικός, παλινδρομεί νυχθημερόν μεταξύ πικρίας και ενοχής, θυμού και νοσταλγίας. Καταλήγει να ζει, κάτω από σκληρές και απάνθρωπες συνθήκες, παρίας και πένης, έκθετος και μόνος αλλά για κάποιο μυστικό και ανεξήγητο λόγο επιτέλους απελευθερωμένος από τις δουλείες και τις ανασφάλειες, τις υποχρεώσεις και τις απογοητεύσεις. Χωρίς να οφείλει να απολογείται στον εαυτό του και στους άλλους για την αδυναμία του να εξηγήσει και να ξεκαθαρίζει τα πράγματα, διορθώνοντας τις αποτυχίες και τα λάθη του. Χωρίς να ντρέπεται για την υποταγμένη και μίζερη ζωή του, που αλλιώς την φαντάστηκε και αλλιώς του βγήκε.

Τα πέντε μέλη της οικογένειας, στα τρία μέρη του μυθιστορήματος και σε διαφορετικό ο καθέας κεφάλαιο, εξιστορούν τα τεκταινόμενα, δίνοντας την προσωπική τους ερμηνεία για την απρόβλεπτη δραματική κορύφωση ενός τακτικά επαναλαμβανόμενου οικογενειακού τελετουργικού: ο πατέρας να αποσυντονίζεται από τα μικρά και μεγάλα, ατομικά και συλλογικά προβλήματα, να μην μπορεί να τιθασεύσει την ανομολόγητη ζήλεια, τον θυμό και την απογοήτευση του και χάνοντας τελικά τον έλεγχο να αρπάζει από τα μαλλιά τον μοναδικό έρωτα της ζωής του. Την όμορφη, εριστική ήλωσοκοπάνια μάνα, που τόσο αγαπάει και θαυμάζει. Κάθε αφηγητής, με προεξάρ-

χοντα, τον έκπτωτο, ξεσπιτωμένο πατριάρχη και αποκαθλωμένο σύζυγο, εξηγεί με διαφορετικό τρόπο τα γεγονότα, παρελθόντα και παρόντα. Με έναν παραληρηματικό, συνειρμικό και αγχώδη μονοπερίοδο λόγο, με αυτοσκοπική διάθεση και χωρίς ανάσα, παραλαμβάνει ο ένας την σκυτάλη από τον άλλον για να εξομολογηθούν τα παθήματα και τα πάθη, τις φιλοδοξίες, τα όνειρα και τις αγωνίες τους. Με αμφιταλαντεύσεις ανάμεσα στην τρυφερότητα και την σκληρότητα, με συγκαλύψεις μυστικών και ψευμάτων, με αναδρομές σε υποθετικές απιστίες που διατάραξαν την συζυγική γαλήνη και ασήμαντες οικογενειακές κρίσεις, αποκάλυπτουν τον τρόπο που πορεύτηκαν στο χρόνο. Αντιμετωπίζοντας την φθορά του χρόνου, τα βάσανα, την έκπτωση των αισθημάτων, την κατάρρευση του έρωτα, την κούραση της συνύπαρξης και κυρίως την απογοήτευση από την υποτίμηση και την απαξίωση - φανταστική ή πραγματική - με μικρότερες και αναξιοπρέπειες, αλλά παράλληλα με αγάπη, προσωπικές θυσίες και υπερβάσεις.

Στο δρόμο, ο κεντρικός ήρωας, θυμώσοφος και επίαιτος, ενίοτε μισογύνης και αείποτε στοργικός οικογενειάρχης, ανακουφίζεται από την καλοσύνη, την ευσπλαχνία και την αλληλεγγύη των ξένων και των άλλων απόκληρων συντρόφων, για την αποκαρδιωτική απουσία των παιδιών του και την εγκατάλειψη της γυναικάς του. Εκεί μέσα στον ζόφο και στην απελπισία, στην απόλυτη ένδεια και μο-

ναζιά μόνο η Φελισιτά που τον έχει επλέξει σαν σύντροφό της, μπορεί να τον γλυκάνει και να τον παρηγορήσει. Η ασπρόμαυρη αδέσποτη γατούλα, που εμφανίζεται αλαφροπάτητη, τρυφερή και χαδιάρια στο πεζούλι της Αϊόλου που έχει καταφύγει ο άστεγος πατέρας. Αυτή που την ύστατη στιγμή, τριπώνοντας στην αγκαλιά του, αγγίζοντας τον απαλά στο πρόσωπο με τις μικρές της πατούσες, γλείφοντας τον πονετικά, θα τον οδηγήσει στη λύτρωση. Σαν από μηχανής θεός.

Η Μάρω Δούκα, η σημαντική, έμπειρη και πολυγραφότατη πεζογράφος, η ευαίσθητη κοινωνικά συγγραφέας, δεν επιτρέπει στον αναγνώστη της να καταλήξει σε στερεοτυπικές αναλύσεις και βιαστικά συμπεράσματα για την ανθρώπινη κατάσταση, τις έμφυλες αντιθέσεις και τα οδυνηρά αδιέξοδα του βίου. Με μια απολαυστική πολυφωνική αφήγηση συμπορεύεται με τα μέλη της οικογένειας στα λαβυρινθώδη μονοπάτια μιας αναστοχαστικής μονολογικής περιπλάνησης. Στις ατραπούς μιας νοερής αναδίφησης, μιας πυρετικής μνημονικής ανάκλησης, μιας καταβύθισης στα εσώτερα του εαυτού, στις ασύνειδες προσδοκίες, τους ανομολόγητους φόβους και στις απογοητεύσεις της ζωής.

Καθώς όλοι, και κυρίως ο άστεγος απαξωμένος πατέρας, οδηγούνται σε μια σιωπηλή κατάθεση αισθημάτων, που φευ θα παραμείνει μέχρι τέλους ανεπίδοτη. Φυλακισμένη πίσω από το έρκος των οδόντων τους.